

UČITELJSKI T O V A R Š .

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dné vsakega mesca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.,
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj VI. V Ljubljani 1. novembra 1866. List 21.

MODROST.

Iskra nebeška najlepša — modrost,
Srečen je, ki ga tvoj žarek obsije!
V sèrce tolažbo in radost mu lije —
Lahko pozabi on zemsko britkost.

Blagor mu, ki te ljubico imá!
Dolgo življenje dar tvoje desnice,
Čast in bogastvo je tvoje levice;
Ktera prijateljica boljsega dá? —

Torej prijateljico tebe sem zbral,
Zvesta mi vedno ti družica bodi,
Duh vsemogočni le tvoj naj me vodi,
Da ne omreži me zemška druhal!

J. Cimperman.

Odgoja po naravnem potu.

(Napisal Ivan Tomšič.)

Človek ne doseže prave sreče poprej, dokler se ne pod-
verže njegova volja ali sèrce bistremu umu, ki je v ozki do-
tiki z njegovo dušo, naj imenitnejim delom človeškega bitja.
Sèrcé, ki nasprotuje umu, um, ki zametuje vse nagibe in želje

človeškega serca, izbudita neko dušno vojsko, ki mu greni vsaki trenutek njegovega življenja. Da se tedaj sercé in um vjemata in v lepí složnosti napredujeta, treba je na izobraževanje serca ravno tako skerbno paziti, kakor na razvitek in izobraževanje človeškega uma. Ker pa človeška volja ali sercé še celó svoja prava zahteva, in ne jenja človeka nadlegovati s svojimi željami, dasitudi je človek večkrat ne sluša, in je tudi krotí in berzdá, treba je, da obračamo največo pozornost ravno na izomiko mladinskega serca. Sercé se pa tudi naj ložeji popači, in le prelahko se blagi čutljeji v človeškem sercu uničijo in — zamoré. Ako pa je človeško sercé popačeno in sprideno, težko težko se tak človek zopet na pravo pot oberne. — Popačeno sercé ima tudi velik vpliv na nravnost človeško. Le kdor ima dobro in nepokvarjeno sercé, je tudi prijatelj keršanske ljubezni in vesoljnega reda v ljudskem življenji. Prava, soglasna složnost našega duhá, uma in serca je tedaj neobhodno potrebna k nravnemu zadržaju in pravemu dušnemu napredovanju. Zamudite, in ne izobražujte mladega še mehkega serca mile šolske mladine, videli bote kmali žalostne nasledke, ki se tudi s silo več ne dadó zamoriti. Ne bodite tedaj nemarni, ako zapazite že pri majhnih otrocih svojeglavnost, častitjeljnost, lakomnost, zavid in kakó se še imenujejo enake napačne navade, ki le izvirajo iz spridenega serca, iz spridene človeške volje. To se vé, da bodele rekli: „Omenjene slabe prikazni pri majhnih otrocih so le kaj malo pomenljive iskrice“; ali pomisliti je treba, da so to iskrice, ki jim ne manjka drugega, kakor le pripravne reči, da vsplamté v strašen ogenj, ki malokdaj ali celó nikoli ne ugasne.

Res je, in ne morem tajiti, da človeški duh v prvi dobi našega življenja nekako omoten, brez zaveden spi, in da ga je treba polagoma buditi. Pa s tem še ni nikakor dokazano, da se ne probudi poprej iz svojega spanja, dokler ne začne pametno misliti; kajti oživé ga kmali one želje, ki nastanejo iz različnih potrebščin, ki je zahtevajo telesni udje in počutki; ti ga opominjajo, da naj zapovedava in ukazuje; in tako nastane kmali nekako splošno opravilo našega telesa z dušo. Le polagoma pokazuje duša vse svoje moči, je naganja, in se jih tudi poslužuje. S pomočjo očí, ušes in drugih počutkov se oskerbí s spoznavanjem in raznimi zaumeni za ves čas svojega bivanja v človeškem telesu. Ker je pa pri skup-

ljevanji teh raznih dušnih priprav čutnost najbolj pripomožna, se tudi lahko razumé, da ravno ona veliko bolj in hitreji napreduje, nego pa — um.

Ali ne potrebuje nikakoršne pozornosti to naglo napredovanje, ki dostikrat nasprotuje najboljim pravilom našega uma, ter zametuje njegove ukaze in povelja, da je po tem takem um večkrat suženj naših želj? Ali ni nobenega sredstva, da bi je berzdali? Res, da bi človek skoraj misliti moral, da ga ni nobenega sredstva, ako pomislimo toliko majhno skerb, ki je imajo starši in rejniki v prvih letih rahle mladine. Vsa njih skerb vstreza le telesnemu poželenju in telesnemu razvitku. Le kaj malo mislijo na to, da so ravno prva otročja leta, ona srečna ali nesrečna doba, v kateri se razvijajo vsi telesni počutki, iz katerih izhaja pozneje terdni značaj človeški in drugi dušni darovi.

Dokler se človeški duh le v občutkih giblje, nima drugega voditelja, kakor sercé. On nič ne premišljuje, nič ne razsojuje, kajti prvi in naj bolji vtis kake reči mu določi tudi nagel sklep ali namenitev. Vsaka reč ga vodi in pelje, vsaka reč ga ima v svoji oblasti. Ali vidite iz tega, kako je treba paziti s kom in pa s kakošnimi rečmi se pečajo otroci v svojih prvih letih, ko se jim um razvija? Ali spoznate, kakošne dušne hrane je treba otrokom v tej dobi podajati, da se nje nežna čutila razvijajo le za dobro in koristno? Dajte jim hrane, ki jih ne napeljuje v tužnost, težkomiselnost in nejevoljo, ampak, ki je pelje v dobro voljo, radost, veselje in vljudnost, kajti iz teh je ves človeški blagor in sreča. — Ko je pa otrok že toliko sposoben, da že sam razločuje, kaj je dobro, kaj slabo, — ko se njegov um že tako daleč razvije in oživlja, da spoznava svojo prosto voljo in svoj namen, ne glejte potem samo na to, kako mu bote le duha razvijali in budili, ker to bi bila zopet enostranska izreja, ampak glejte tudi na to, kako bote tudi mlado sercé plemenili in boljšali. Sercé je najrahljši del naše duše, potrebuje tedaj naj skerbnejšega obdelovanja.

Kakor hitro se pri otroku razum le toliko razvije, da se mu odprè neizmerno, veličastno poslopje, kamor ga je postavil neskončno modri stvarnik, hitro se tudi zaveda vstvarjenih reči. Zanimivajo ga svetle zvezdice na nebu, zanimivajo ga pisane cvetice, rastline, živali in tisuč in tisuč drugih stvari. Otrok poprašuje in pozveduje, vse hoče vediti, vse hoče znati. Na-

rava ga goni, narava ga pelje, in ona ga pelje prav. Naravno je tedaj, da se mladi zemljan, ki se mu je svet še le komaj odperl, najpred uči spoznavati svoje domovje, da vé in zna, kaj ga obdaja, in kaj mu je vse pripravljeno v njegovem obližji. Temu svitu bi se moralo dete približevati, njegovi nedolžni vedoželjnosti moralo bi se po mogočosti vstrezati in k dobremu vspehu napeljevati. Pa — žalibog! ta naravna pot se le prevečkrat otroku zapira, in njegova mlada vedoželjnost se že v cvetji njegovih prvih let zatira, mori. Na njeno mesto pa stopa — sila, ki še malozmožnega otročjega duha v krepkem njegovem telesu obloži s težkimi nalogami in težavnimi znanstvenimi deli. Ta sila končá za zmiraj njegovo mlado vedoželjnost, ki je bila že po naravi odmenjena k izobraževanju njegovega uma, in je bila prava kál k vsem poznejim vedam in znanstvom.

Ali ni morda res, da naša mladina s takimi nauki začenja, do katerih nima kaj veselja, od katerih nima nobenih zaumenov, in tudi malo koristi in dobička? Ali morda ne začenja s praznimi in suhoparnimi pravili? Kteri pedagog tujih národov bi si mislil, da naša mladina začenja koj v početku z naučenjem tujih jezikov! Ali so to res pohlevne igračice za nežno mladino? Ali je to naravna pot, po kateri naj bi se mladina polagoma vodila, si um budila in pa svoja mlada serca požlahtnovala? — Zakaj neki naša mladina ne začenja z nauki, ki bi bili njeni dušni sposobnosti, njeni starosti in mladinskemu značaju primerni? Zakaj se ne dadó naši mladini nauki, ki oživljajo duhá in sercé, ki bistrijo pamet in mladino le kaj malo truda stanejo, pa vendar domovini in deržavi zeló veliko obetajo sadú? — To bi bila vprašanja, ki je gotovo ne more razvozlati, kdor vé, da so vsi sloviti rejniki stare in noveje dobe zapisali pravilo: „Mladina se mora odgajati po naravnem potu“.

Otrok domá in v šoli.

(Konec.)

Omenimo še otroka v šoli, med šolskim letom.

Vsaka ura ima za otroka, kakor tudi za odrasenega neprecenljivo vrednost; kolike vrednosti je celo leto, kolike vrednosti